

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Staustaw'a Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięczne złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACJE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryż.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
6 27	5,	841 / + 11,	3 4,	80	Zachodni słaby	Chmurno
18 2	5,	570 / + 18,	2 5,	51	Południowy „	Pogoda z Chmurami
10	4,	938 / + 42,	2 4,	37	WPn. Wschodni „	„

Wiadomości zagraniczne.

— Warszawa 12 Września. —

JW. Generał-leitnant Okunew, p. o. Warszawskiego wojennego Gubernatora, z upoważnienia JO. Xcia Namiestnika Król., przez czas nieobecności w Królestwie Jego X. Mości, zarządzać ma korespondencyą z Dyrektorami Głównymi, prezydującymi w Kommissyach Rządowych, i z wojennymi Naczelnikami Gubernij, w przedmiotach do decyzji Rady Administracyjnej nie odnoszących się.

— Petersburg 29 Sierpnia —

Najwyższym rozkazem w dniu 12 sierpnia wydanym, dymisyonowany z liczących się w armii, generał-major Wasilkowski,znaczony został generał-intendentem oddzielnego Kaukaskiego korpusu, z liczeniem się znou w armii.

N. Pan, reskryptem najwyższym z dnia 19 sierpnia r. b., najlaskawiej ozdobić raczył orderem orła białego, dowódcę artylleryi oddzielnego Kaukaskiego korpusu, generał leit. Kozłaninowa 1, za okazaną waleczność w wyprawie do Andyi i Dargo, niemniej troskliwość o powierzoą mu artylleryę.

Wiadomości z Kaukazu.—Główny oddział wojsk czynnych, kierując pochód swój przez Andyę i Dargo, pozostawił eszelony w uroczysku Kirki, w wąwozie Miczykalskim, przy Bucurcale czyli tak zwanych Andyjskich Wrotach, i nakoniec przy wsi Gogatł, dla zaślania transportów żywności, idących do głównego oddziału, znajdujacego się wewnątrz gór.

Przez zajęcie i zburzenie siedliska Szamila, po wielokrotnem porażeniu wspomnionego buntownika, osiągnięty w zupełności został cel działań wojsk rossyjskich. I dla tego generał-adjutant xżę Woronców, zamierzwszy z Dargo wyruszyć do Gerzel- Aulu, aby w miejscu tem, posławnym lecz trudnym pochodzie, żołnierze niezbędne użyć mogli wycoczynku, uznał za bezużyteczne dalsze zabezpieczenie linii komunikacyjnej, urządzonęj z Andyi do fortyfikacyi

Eugeniusza. W skutek więc tego, eszelony, znajdujące się na rzeczonej linii, odebrały rozkazy, aby skoncentrowały się przy uroczysku Kirki, pod dowództwem generał-leitnanta xięcia Bebutowa. W wykonaniu takowego rozporządzenia, pułkownik Belgard 2, dowodzący eszelonem w Gogatli stojącym, zwinął obóz, i z świtem d. 13 lipca, z powierzonym mu batalionem Pragskiego pułku piechoty, ruszył do Bucurkału. Batalionowi temu wypadło maszerować przez nadzwyczajnie przykrą górę, na którą działa rękoma ludzkimi wprowadzone być tylko mogły, oprócz tego dosyć znaczna liczba chorych i ranionych utrudzała pochód kolumny. Te przeszkody zachęciły górali do napadnięcia, lecz zuchwale ich natarcia zawsze odparte były z znakomitą ich stratą. Pułkownik Belgard z zimną krwią męstwem, posuwając się naprzód, nad wieczorem przybył do Bucurkału, gdzie połączył się z dwoma batalionami pułku Zytomierskiego składającymi drugi eszelon wojsk rossyjskich. Nazajutrz pułkownik Belgard z 3 batalionami udał się w dalszy pochód, w kierunku mu wskazanym. Walecząc na każdym kroku z oścaczającym go nieprzyjacielem, zdobył szturmem kilka zasieków, jakie urządzili górale dla przecięcia mu drogi. Nie zważając na nieprzerwany hój, pułkownik Belgard zatrzymywał się na noclegi w dogodnych stanowiskach, a na 4 dzień dosięgnął pomyślnie Miczykalskiego wąwozu, zajętego przez 3ci eszelon, składający się z 3ch batalionów pułku Mińskiego piechoty i zostający pod dowództwem generał-majora Wołodimirowa. W przeciągu tego czasu kolumna pułkownika Belgarda straciła w zabitych niższych stopniach 24 ludzi, rannych zaś było 7 szlabs i ober-oficerów, i 32 niższych stopni. Tak nieznaczną stratę, w porównaniu z nieprzyjacielską, jedynie tylko przypisać wypada niewzruszonęj stałości i trafności rozporządzeń wspomnionego szlabs-officera. Następnie połączenie się wszystkich eszelonów w uroczysku Kirki, pomimo wszystkich usiłowań górali, na

stąpiło stósownie do rozporządzeń Główno-dowodzącego. — Jenerał-lejtnant xzę Bebutów, z wojskami pod jego komendą zostającemi, a potrzebującemi, po długim znajdowaniu się w górach i pod wpływem surowego powietrza, także wypoczynku, rozłożył się obozem na prawym brzegu Sułaka. — Tymczasem oddział Samurski, dnia 24 lipca stoczył świetną walkę z silną partją buntowników, pod osobistem dowództwem Kibit Mahomy i Hadzi-Murata, głównych Naibów południowego Dagestanu, zostająca. Jenerał-lejtnant xzę Argutyński-Dolgorukow zręcznie potrafił zwabić ich na dogodne dla wojsk rossyjskich stanowisko, a wysławszy jazdę na skrzydła i w tył nieprzyjaciela, rozkazał szybko bagnetem zaatakować go z frontu. Rozbici górale pierzchnęli, a napotykaui przez wojska rossyjskie na wszystkich punktach, rzucali się w głębokie parowy, w których wielu z nich śmierć znalazło. Strata ich wynosiła około 600 ludzi. Na placu walki pozostało 200 zabitych, a do 40 ludzi dostało się w niewolę. W rozprawie tej Rossyianie liczyli w poległych, 1go kapitana i 21 niższych stopni, w rannych zaś 5 sztabs i ober oficerów 7 2 niższych stopni. — Ku końcowi pamiętnej tej dla góralów porażki, w czasie małego zuaczającej na linii tyralierskiej utarczki, poległ waleczny dowódzca Podolskiego pułku strzelców, pułkownik Bublik. — W czasie powyżej opisanych działań, oddział jenerał-lejtnanta Schwartza, zagrażając plemionom góralów, dotyczącym do Lezgińskiej linii, zmusił je do wysłania do Rossyan delegatów z wynurzeniem swjej podległości, — a zarazem zwracając na siebie uwagę nieprzyjaciela, przyczynił się nie mało do powodzenia przedsięwzięciem Samurskiego oddziału. — Na prawem skrzydle, starania Solejmana Efendja, który w imieniu Szamila usiłował wzburzyć pokolenia góralów, zamieszkałe pomiędzy Kubanią i Laboją, dzięki skutecznym rozporządzeniom jenerała lejtn. Zawadowskiego, i naczelników kordonowych linii: jenerał-majora Raszpila, i pułkowników Richtera oraz Jewdikimowa, pozostały bezużytecznemi. — W środkowym punkcie linii Kankazkiej, wierni Rossyi Kabardyńcy, przy zdarzeniach tych dali nowe dowody gorliwej swjej życzliwości. Wielu z xiążąt i starszizny, otrzymawszy pozwolenie udania się do Mekki, odłożyli na późniejszy czas zamierzoną podróż, ażeby przyczynić się do zwyciężenia poduszeczu Solejmana Efendya. Wypadek ten jest dowodem opieki, jaką ma jenerał-major xiążę Golicyu o pomyślność powierzonego mu kraju, w którym zjednał sobie powszechne zaufanie mieszkańców. Na wschodnim brzegu Czarnego morza, jenerał adjutant Budberg, przez znaną stałość swego charakteru, niemniej odpowiednio postępowanie z krajowcami, skłonił ich do przyjacielskich związków z Rossyanami.

— *Londyn 2 Września.* —

Zasłubiny Sir Tomasza Wilde, jednego z najuczestniejszych prawników adwokatury angiel-

skiej, z Augustą Emmą d'Este, córką zmarłego xięcia Sussex, które pierwiej dla niewiadomych przyczyn doznawało przeszkody, były teraz rzeczywiście obchodzone. Sir T. Wilde ma lat 63 a dama lat 50.

Znany Puzeista, p. Ward, autor dzieła *Ideal kościoła*, przeszedł nareszcie na łono kościoła katolickiego.

— *Amsterdam 30 Sierpnia.* —

Rząd kazał w okolicy Gdańska i innych miejscach, gdzie się zrodziły kartofle, zakupić ich za milion zlr., a potem rozdzielić je w równych częściach po całym kraju i sprzedawać niżej ceny kupna.

— *Luxemburg 30 Sierpnia.* —

Onegdaj przybyła tu krótowa holenderska uroczyscie przyjmowana przez władze miejskie przy bramie tryumfalnej.

— *Konstantynopol 20 Sierpnia.* —

Mianowanie Nafiza Paszy ministrem skarbu w miejsce usuniętego Mussa Paszy, nadaje nowemu ministerstwu pewniejszą barwę. Nafiz Pasza należy pod względem wewnętrznej polityki do stronnictwa wstecznego; jest on kreaturą Chosrewa Paszy, który nie był bez wpływu na zmianę ministerstwa. Zauważano, że kilku terażniejszych ministrów miewało ostatniemi czasy potajemne narady z Chosresem Paszą, mianowicie Mohammed Ali Pasza miał długą z nim konferencyę w wigilię usunięcia Mussa Paszy. Poprzednie czynności Nafiza Paszy są złą wróżbą dla jego wpływu na bieg spraw publicznych. Za ministerstwa Reszida Paszy będąc gubernatorem Adryanopola został z tego urzędu złożony i do odpowiedzialności przez rząd stanu powołany. Ta skazała go była za złą administracyę, za samowolności, oszustwa i podżeganie Turków przeciw chrześcianom, na utratę tytułu Paszy, na wygnanie do Azyi Mniejszej i na niemożność sprawowania kiedykolwiek urzędu publicznego. We dwa lata potem udało mu się za protekcyą Chosrewa Paszy uzyskać pozwolenie powrócenia do stolicy. Zaraz potem otrzymał zupełne przebaczenie i za pośrednictwem Chosrewa Paszy mianowany został prezesem rady stanu. Jego fanatyzm i nienawiść ku chrześcianom objawiły się niebawem przy pierwszej zdarzonej sposobności, gdyż on to skłonił radę stanu, że wiadomego renegata ormiańskiego kazała stracić w tak oburzający sposób, za co go Riza Pasza, podczas kwestyi o renegatach usunąć kazał w zadosyć uczynieniu dla Europy. Od owego czasu pała on najgorętszą nienawiścią ku Risa Paszy. Przyjaciele Nafiza Paszy usprawiedliwiają wejście jego do gabinetu tem, że po Mussa Paszy jest on jedynym dobrym finansistą tureckim, że za przeszłego zarządu, skarbowość Turcyi w pomyślnym znajdowała się stanie; że poruczenie jemu tego wydziału było tém konieczniejsze, gdyż on tylko posiadał potrzebną znajomość rzeczy, aby zrewidować rachunki Mussa Paszy i Risa Paszy, odkryć ich oszustwa, której to pracy jako nieprzyjaciel obydwóch z tém

większą gorliwością dopełnić nie omieszka. Zresztą Nafiz Pasza obejmując ministerstwo skarbu, dał zapewnienie, że już nie jest tém czém był dawniej, że nieszczęście i doświadczenie zmieniły jego zdanie, że przekonał się, iż Turcyja tylko na rozpoczętej drodze reformy zakwitnąć może, dla tego też stale podług tych zasad postępować będzie i t. d.

O przyczynach, które sprowadziły tak nagły upadek Risa Paszy, panuje jeszcze też sama niepewność. Tyle tylko wiadomo teraz, że szczególnie trzy osoby działały przeciw niemu, to jest: nadlekarz i wysoki Ulema, Abdulhak Efendi, główny dyrektor celt Tahir Bej i szwagier Sultana, Mohammed Ali Pasza. Wsteczne dążności dwóch pierwszych są zbyt dobrze wiadome. Ale i ostatni bardziej się do nich skłania niż do wyobrażeń reformy. Mohammed Ali Pasza jest teraz najpotężniejszym w ministerstwie, jak Abdulhak Efendi największą wplywu posiadającym w seraju. Ponieważ w charakterze swoim jako lekarz ustawicznie znajduje się w towarzystwie Sultana, łatwo więc mogło mu się udać, z czasem wywierając ten sam wplyw na Sultana, jaki dawniej posiadał Risa Pasza. Najsurowszy wyszedł zakaz utrzymywania jakichbądź związków z straconymi ministrami. Przeciwnicy Risa Paszy, do których, wyjąwszy zaenego Solimana, należą wszyscy obecnie przy sterze rządu będący mężowie, starają się wszelkimi sposobami odkryć coś takiego, coby mu śmiertelny cios zadać mogło. I tak po całym Stambule rozgłoszono wieść, wyszłą od osób wysoko położonych, że w skarbie sultańskim brakuje 90,000 kies, które Risa Pasza miał sobie przywłaszczyć po zgonie Sultana Mahmuda; o tym ubytku przekonał się miano z inwentarza sporządzonego przez tegoż Sultana krótko przed śmiercią jego, a teraz świeżo wynalezionego. Ale tu zdają się zapominać o tém, że podczas 6letnich rządów Abdul Medżyda poczyniono wielkie wydatki ze skarbu sultańskiego, na jego podróże, na fabryki sultańskie i t. p.; dalej, że skarb nie zostawał wcale pod zarządem Risa Paszy, ale pod oddzielnym podskarbin. Niechaj nieprzyjaciele Risa Paszy szarpną jego sławę jak chcą, niechaj z błotem mieszają wszystkie jego zasługi, nigdy przecież nie uda im się obalić dwóch dzieł jego, to jest: reformy wojskowej i reformy mennisznej, albowiem sprowadziłiby rewolucyę w armii i rewolucyę w stanie handlowym, i zniszczyliby kredyt Turcyi. Jakoż w rozkazie dziennym, w którym zawiadomiono armię o usunięciu jej wodza, dodano bardzo rozsądnie, że w organizacji wojskowej nie będzie zmienionem. Do dawniej fałszywej morety także nie powrócą, chyba gdyby 150,000 ludzi zdołano na wiecznych zamienić niewolników.

Przypisek.— W tej właśnie chwili Mustafa Bej, brat Mussa Paszy, dotychczasowy Muster-szar Marynarki, został usunięty i przez Tefik Beja, nieprzyjaciela Risa Paszy, zastąpiony.

— *Alexandrya 19 Sierpnia.* —

Już 10 dni minęło, jak nas z Xpę Montpensier opuścił, a jeszcze nie przestała bytność jego tutejsza być przedmiotem politycznych rozmów. Przy wsiadaniu jego na okręt, wyświadczone mu honory, właściwe tylko głowom ukoronowanym. Mehmed Ali ofiarował królewiczowi temu bardzo kosztowne podarunki, podobnież i syn jego Said Pasza. Królewicz kazał rozdać pomiędzy służbę znaczne summy.

— *Bombaj 19 Lipca.* —

Wiadomości z Pendżabu donoszą o spustoszeniach cholery, o powstaniu Peszora Singha i ciągłej niekarności wojsk. Cholera w m. Labrze już wprawdzie się zmniejszyła, ale liczba pogrzebów była przez długi czas tak wielka, że wbrew dotychczasowemu zwyczajowi, pozwalającemu tylko jedną bramą wyprowadzać umarłych, musiano wszystkie bramy dla konduktów pogrzebowych pootwierać.—Peszora Singh zabrał był kouwój z 6 lakami (blizko 2½ milionami złp.); ale zagrożony zbombardowaniem twierdzy, w której się był zamknął, zwrócił zdobywcę, poprzestawszy na przeznaczonych sobie dobrach jako apanażach.

— *Hong Kong 15 Maja.* —

Gazeta *China-Mail* zawiera wiadomość, że cesarz chiński, ze względu na swój wiek i stan chorobliwy, chciał się zupełnie usunąć od rządów i takowe powierzyć swemu najstarszemu synowi; ale plan ten nie przyszedł do skutku, i rządy od początku r. b. sprawowane są przez radę rejencyjną, której atoli członkowie zdaje się że chcieli sobie przywłaszczyć zbyt wielką władzę, gdyż cesarz świeżo uznał stosownem liczbę ich powiększyć.

Rozmaitości.

TERAŻNIEJSZA PERSYA.

Po śmierci Abbas-Mirzy, domniemanego dziedzica korony i jedynej nadziei Persyi, Feth-Ali-Szacha, jego ojciec, wybrał Mahamed-Szacha swego wnuka, jako najgodniejszego i najzdolniejszego xięcia swęj familii na następcę. W owej epoce spokojność publiczna była tak skompromitowana przez wielkie klęski jakich kraj doznał, że cała Persya z żywym zadowoleniem przyjęła to mądre postanowienie Feth-Ali Szaha. Monarchowie sprzymierzeni pochwalili ten szczęśliwy wybór.

Gdy Feth-Ali Szach po długim panowaniu został się z tym światem w sędziwym wieku, Mahamed Szach objął zaraz panowanie, i jego wstąpienie na tron z radością powitane zostało przez wiernych poddanych, i uznane przez wszystkie zagraniczne rządy. Zostawszy samowładnym panem Persyi, nowy monarcha pojął, że aby utrzymać porządek publiczny i przywrócić pomysłny stan skarbu, należało wybrać pierwszego ministra, zdolnego wspierać wykonanie jego projektów. Wybrał przeto na swego Wezyra Hadzi-Mirzę Agasi, który był pierwiej jego nauczycielem, a teraz posiadał całe jego zaufanie. Nie bez trudności jednak zdołał go skłonić do tego.

Obsadziwszy to ważne miejsce, aby zapewnić spokojność swym krajom, król uznał potrzebę udać się w podróż ku morzu Kaspijskiemu, do Korasanu i innych dalszych prowincyj, gdzie jego obecność położyła koniec wszelkiemu nieporządkowi. Odtąd rozpoczęła się dla Persyi era spokojności i szczęścia dotąd nieznanych. Miasta zostały ufortyfikowane i granice postawione w stanie obrony. Służba publiczna uregulowana, podatki bez trudności były wybierane i bez przeciążenia ludu, który zaczął cenić dobrodziejstwa tej mądrej administracji. Rolnictwo, podstawa wielkiej pomyślności publicznej, doznało wsparcia i od tej chwili zbiory były obfite i bezpieczne. W skutku lepszego rodzaju wód i pokopania wielkiej liczby studzien, grunta, które nie miały żadnej wartości, nabyły wielkiej ceny. Drogi zostały poprawiane i nowe założone. Bezpieczeństwo do takiego stanu zostało doprowadzone, że teraz podróżować można od jednego do drugiego krańca kraju bez żadnej obawy.

Mahamed-Szach zajął się potem uorganizowaniem swojej armii. Zaprowadził karność w wojsku i jego płacę uporządkował. Urządził arsenały i liczną artylerję, której porządki wykonane zostały na wzór sprowadzonych z Europy. Armia perska liczy teraz 120,000 regularnego wojska. Ale co dowodzi wysokię mądrości króla i zabiegłości jego wezyra, to zachowanie części podatków w skarbie pod rozporządzenie ministra wojny, aby w razie nagłej potrzeby uorganizować znaczną masę nieregularnego wojska. Same trzy prowincje Fars, Lor i Feyli mogą dostarczyć w razie potrzeby 300,000 żołnierzy. Od czasu Nadir Szaha, Persya nie była nigdy tak potężna i tak szanowana jak dzisiaj. Herat, Kandahar i Kahulistan pospieszyły z uznaniem zwierzchnictwa Mahameda Szaha. Turkestan, który od tak dawna był w wojnie przeciw Persyi, wzywa teraz wysokię protekcyi od Mahameda Szaha, i zwrócił mu właśnie wszystkich jeńców perskich, którzy zostawali w Bocharyi i okolicach.

Teraz, kiedy najlepsza harmonia panuje między Persyą i krajami sąsiedzkimi, król zawsze wspierany przez Hadzi Mirzę Agassi, ulepsza cią-

gle ile tylko można administracyę kraju. W skutku podanego mu projektu założył w swoim pałacu szkołę języka francuzkiego, przeznaczoną do kształcenia tłumaczy. Ta nauka, powierzona pierwszemu tłumaczowi królewskiemu, utworzy nowe związki sympatyj między Persyą i Europą, i stanie się z czasem prawdziwą szkołą normalną, która dostarczy przedmiotów do wszelkich umiejętności zawodów. Już kilku uczniów z tej szkoły przeznaczonych zostało przez króla do słuchania kursów anatomii, medycyny i chirurgii, które wykłada Mirza Labat Khan, doktor francuzki w służbie perskiej i pierwszy lekarz Szaha. Najznakomitsi uczniowie wysłani będą do Francyi kosztem rządu, dla ukończenia nauk i oswojenia się z cywilizacyą europejską. Kilku tych młodzieńców, należących do najznakomitszych familij przy dworze Szaha, przybyli już do Paryża, gdzie pozostaną przez 4 lub 5 lat.

Mahamed Szah, lubo wstrzemięzliwe i bardzo regularne prowadzi życie, od kilku lat cierpiął na pedogę dość często i boleśnie, tak że to przeszkadzało mu w czuwaniu nad interesami państwa; ale dzięki światłym usiłowaniom Mirzy Labat Khana, pozbył się zupełnie tej słabości i powrócił znowu do czynnego dawniej życia, tak że nawet długą wojenną wyprawę zniechęby potrafił.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 18 do dnia 19 Września.

Bukowski Jan ob., Wogrinz Grzegorz, Sztummer Jan ob., Sztummer Emma ob., Meźnicki Leopold, Biedrzycka Marya ob., Lgocki Serafin, z Polski; -- Hirschendorf Leon, Sadowski Józef, z Galicyi; -- Kochański Tomasz, Hlanusz Ignacy, Major August, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Stock Adolf, Radziejewski Rafał ob., Salvi Lorenz, Koźniński Józef ob., Brzostowski Hippolit, Ogiński xiążę, do Polski; -- Galicyn Paweł xże, Szmieszek Antoni, Kochański Tomasz, Cieszkowski August hr., do Galicyi; -- Garfej Robert, Flachs Józef, do Pruss.

Doniesienia Urzędowe.

NOTARYUSZ PUBLICZNY

Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Podaje do publicznej wiadomości, iż z mocy rezolucyi Trybunału d. 5 Września r. b. do Nr. 5051 wydanęj, sprzedane będą w domu pod L. 541 przy ulicy Floryańskiej dnia 29 b. m. i r. oraz następnych o godzinie 9tej rano poczynając, przez publiczną licytacją ruchomości po Apollonii Kamockiej pozostałe jakoto: stolarszczyzna, suknie, bielizna, pościel, szkła, porcellana, fajans, sprzęty kuchenne i gospodarskie, tudzież kosztowności. Chęć zatem licytowania mający srebrną *courrant* monetą zaopatrzeni przybyć zechcą.

Kraków d. 18 Września 1845 r.

(1r.)

Sebastyan Korytowski.

Prawnie zajęte kosztowności jako to: zegarek cylinder złoty o 8 kamieniach przy którym łańcuszek złoty i kluczyk Bregiedowski, pierścionki złote, okulary w złoto oprawne, numizmatów w znacznej wielkości, srebrnych sztuk kilkadziesiąt, będą w drodze eksekucyi Sądowej, przez publiczną licytacją o godzinie 10 rano to jest w dniu 23 Września 1845 r. we Wtorek w kancelaryi Komornika Sądowego przy ulicy Kanonnej pod L. 171 urzędującego sprzedane. Chęć zatem kupna mający zechcą się zejść na czas i miejsce oznaczone.

Kraków d. 18 Września 1845 r.

Karol Kojstewicz K. S.